

PMU
Mats Bergdahl-Kercoff
010-479 41 80

BESLUT

Regeringskansliet
Kulturdepartementet

Remissyttrande: Härifrån till evigheten - En långsiktig arkivpolitik för förvaltning och kulturarv (SOU 2019:58)

Sammanfattning och allmänna synpunkter

Det som SCB främst fokuserar på i sitt yttrande är den statliga arkivmyndighetens roll i paradigmskiftet mellan analog och digital förvaltning samt förslaget om att göra Riksarkivet till statistikansvarig myndighet (SAM). SCB anser precis som utredningen att den vägledande och rådgivande rollen måste prioriteras framför rollen som tillsynsmyndighet. Digital information kräver ett mer proaktivt förfarande och den ständigt pågående utvecklingen ställer stora krav på flexibilitet inom ett gemensamt ramverk. SCB har i princip inget att anföra mot att ett nytt statistikområde Arkiv införs och placeras under ämnesområdet Kultur och fritid inte heller att Riksarkivet blir statistikansvarig myndighet för statistikområdet Arkiv. Dock saknar vi i utredningen en djupare analys av statistikbehovet inom arkivområdet och vilken slags statistik som behövs, officiell statistik eller annan statistik. Utöver dessa två områden kommenterar SCB nedan ett antal delar av utredningen som bedöms som särskilt relevanta ur myndighetens perspektiv.

Särskilda synpunkter

Kapitel 6: Myndigheternas arkivbildning och förvaltning

6.4.1 Arkivbildning i delade system

SCB stödjer utredningens förslag samt anser att ändringen från "huvuddelen av upptagningarna" till "informationssystem" är en mer kontemporär och relevant formulering. Även om huvudregeln idag är att varje arkivbildare ska ta hand om sina egna handlingar, bör det ses samlat i delade system. Både på objektsnivå, och på högre nivåer, bedömer SCB att samband och helhet förloras om handlingarna delas upp mellan olika arkivbildare - i praktiken förloras den inre proveniensen.

SCB har erfarenheter av problematiken runt detta gällande information i en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna (SFS 2014:484) vilken även Finansinspektionen och Riksbanken har tillgång till. SCB har arkivansvar för databasen men tanken är att övriga myndigheter ska kunna dela egna rapporter via databasen där ansatsen är att dubbelarkivering i detta fall ska undvikas genom gallringsföreskrifter.

Dessa överväganden kräver planering och samordning myndigheter emellan, både för att få greppbara informationsmängder och att hushålla med de resurser som behövs för arkivering.

Arkivbildning i uppdrag inom den officiella statistiken

En situation när arkivbildningen blir komplicerad är när SCB utför statistikuppdrag för andra statistikansvariga myndigheter – SAM-myndigheter. Då SCB har tillgång till datamaterial i läsbart skick, samt bearbetar och sammanställer det, räknas detta därefter som allmänna handlingar på SCB, enligt gällande tolkning av TF, men ansvaret för innehållet ligger inte på SCB. Det naturliga skulle vara att handlingarna arkiveras på den myndighet som ansvarar för statistiken enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001:99, LOS) samt förordningen om den officiella statistiken (SFS 2001:100, FOS) och som beställt uppdraget.

6.4.5 Rapportering av uppgifter om arkiv

SCB ser klara nyttor med ett centralt arkivförteckningssystem, både gällande överblick för arkivmyndigheten som ökad möjlighet till insyn för såväl allmänhet som forskarsamhälle. SCB ställer sig dock frågande till huruvida NAD täcker alla tänkbara förteckningsstrukturer hos landets myndigheter – SCB ser åtminstone diskrepanser i relation till sitt eget förtecknade material och i förlängningen är det troligt att detta kommer vara resurskrävande både för myndighet som arkivmyndighet. Förslaget bör konkretiseras ytterligare för att SCB ska kunna ta slutgiltig ställning till det.

Kapitel 7: Bevarande och gallring

7.11.2 Delvis ändrade bestämmelser i Arkivlagen

SCB delar utredningens ståndpunkt om att det är bra om Riksarkivet beslutar om ytterligare generella gallringsföreskrifter. Det skulle underlätta arbetet med att hantera den statliga sektorns handlingsbestånd utifrån tanken om att arbeta med aktiv och strategisk bevarandeplanering.

7.11.4 Inventering av arkivbestånd

SCB anser att innan inventeringen av de statliga myndigheternas arkivbestånd påbörjas behöver Riksarkivet ha formulerade mål för nyttan med en sådan. Det blir viktigt att överväga detaljeringsgrad och sträva efter att uppnå enhetlighet mellan myndigheter. SCB anser att en välavvägd inventering kan resultera i en ökad kostnadseffektivitet genom att gallring och massdigitalisering kan verkställas. SCB har börjat arbeta med frågan om massdigitalisering för att minska sitt analoga arkivbestånd i kombination med att öka tillgängligheten för medarbetare och forskare. SCB ser att det kan finnas samordningsvinster med att upprätta en gemensam statlig skanningscentral eller gemensam upphandling av en sådan tjänst. Eftersom SCB har ytterst begränsade mängder oordnade och oförtecknade handlingar skulle digitalisering av frekvent förfrågat material och ersättningsskanning i stor skala skapa ett påtagligt mervärde.

Kapitel 8: Överlämnande och finansiering

8.7.1 Bättre möjlighet att planera överlämnanden

SCB anser att utredningens riktning mot bevarandeplanering och

förslaget om överlämnande och överlämnandeplaner är bra. Som utredningen anför hjälper detta överblicken av det samlade arkivbeståndet inom offentligt förvaltning samt faller väl i i i strategin runt dokumenthanteringsplaner. SCB utgår då från att dessa överlämnandeplaner blir levande dokument med goda möjligheter att revidera och ändra. Att planerna föreslås bli lagkrav innebär att Riksarkivet får ett starkare instrument till kontroll av myndigheterna men det innebär då också att Riksarkivet behöver bygga upp ett konkret samarbete med respektive myndighet. Detta summerar också utredningens slutsats i stort gällande Riksarkivet – strävan mot vägledning och rådgivning framför tillsyn och inspektion.

8.7.3 Tvingande bestämmelser om överlämnande i registerförfattningar

SCB håller med om förslaget i utredningen. Tvingande bestämmelser rörande överlämnande av personuppgifter till den statliga arkivmyndigheten bör på sikt tas bort.

9 Normering, tillsyn och rådgivning

9.7.4 Förelägganden vid brister

SCB håller med om att Riksarkivet bör fokusera sina krafter mot vägledning och rådgivning framför tillsyn. Ett gott exempel är försöken med mognadsmodellens mätningar, där SCB varit en av testmyndigheterna – en aktivitet någonstans i zonen mellan traditionell tillsyn och rådgivning. Det är SCB:s inställning att denna inriktning i kombination med överlämnandeplaner, övrig bevarandeplanering och förelägganden ska kunna utgöra strukturer starka nog för att undvika behov av ytterligare sanktionsmöjligheter för Riksarkivet.

9.7.5 Ett tydligare rådgivningsuppdrag till arkivmyndigheterna

SCB stödjer med eftertryck utredningens förslag att lagfästa arkivmyndigheternas rådgivningsuppdrag.

SCB anser att om inte Riksarkivet som statlig myndighet haft ett omvärldsbevakningsuppdrag tidigare eller inte haft resurser att utföra ett sådant är det nu lämpligt att detta tydliggörs och stärks. I den snabba utveckling som pågår i samhället, med en stark digitalisering inom alla möjliga områden, måste arkivmyndigheten ha en ständigt aktuell bild av läget.

14 Digital informationsförvaltning och massdigitalisering

14.5.3 Ekonomiska konsekvenser av massdigitalisering på arkivområdet

SCB anser till skillnad från många andra bedömare att massdigitalisering är en viktig ansats för att öka tillgängligheten till bevarandematerialet och därmed möjliggöra att syftena med ett bevarande kommer att uppnås. En sådan ansats kräver förstås resurser i närtid, men ger rimligen också effektiviseringar på sikt. Invändningen har till exempel från vissa myndigheter i föreliggande utredning varit att

riktningen ska vara framåt och inte mot redan arkiverat fysiskt material. Detta är dock inte rimligt ur kostnadsperspektiv för fysiska lokaler när fullgoda digitala ersättningsmöjligheter finns. Lyfts blicken mot den evighet utredningen arbetat utifrån kommer en sådan digitalisering behövas förr eller senare i alla fall – papper har ju också ett bäst-före-datum efter cirka 700 år.

Det är bra att Riksarkivet får uppdraget att ta fram underlag till regeringen för att beräkna de ekonomiska konsekvenserna av massdigitalisering på arkivområdet. Att det blir ett myndighetsövergripande arbete med andra berörda myndigheter är en rimlig väg att gå – med bred förankring inom den statliga myndighetsfären.

15 Informationsspridning inom arkivområdet

15.6.2 Officiell statistik om arkivområdet

SCB har i princip inget att anföra mot att ett nytt statistikområde *Arkiv* införs och placeras under ämnesområdet *Kultur och fritid* inte heller att Riksarkivet blir statistikansvarig myndighet för statistikområdet *Arkiv*. Dock saknar vi i utredningen en djupare analys av statistikbehovet inom arkivområdet och vilken slags statistik som behövs. Utredningen berör inte de krav som följer med officiell statistik, t.ex. dokumentation och kvalitetsuppföljningar. SCB rekommenderar att en sådan djupare analys av statistikbehovet, användarbehov, typ av statistik (officiell eller annan statistik), om befintlig statistik inom området kan kompletteras för att ge en mer fullständig bild av arkivområdet etc. utreds innan beslut fattas om att utöka den officiella statistiken med statistikområdet *Arkiv*. SCB förutsätter att om statistikansvaret för det nya statistikområdet *Arkiv* beslutas och läggs på SCB kommer medel för uppbyggnad och därefter för den löpande verksamheten för det utökade statistikansvaret att tillföras SCB.

Vad gäller förslaget i utredningen att – på sikt – göra en översyn av ämnesområdet *Kultur och fritid* vill SCB framföra att en översyn av statistikområden pågår för närvarande och beräknas vara klar i slutet av 2021. Denna översyn kan komma att resultera i ändringar i förordningen av den officiella statistiken.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Joakim Stymne i närvaro av biträdande generaldirektör Helen Stoye, chefsjurist Joachim Angermund, avdelningschef Marie Haldorsson, avdelningschef Folke Carlsson, handläggare Bodil Mortensson, arkivarie Per Eneroth samt enhetschef Mats Bergdahl-Kercoff, föredragande.

SCB, Statistiska centralbyrån

Joakim Stymne

Mats Bergdahl-Kercoff